

Teološka razmišljanja

II. del Pobožnosti

1 - Poskus prevoda Gospodova molitve

Spomladi 1998 je milanski kardinal Carlo Martini razglasil Italijanom, da bo njihova škofovska konferenca v jubilejnem letu 2000 objavila popravljen Očenaš in ga dala vnesti v vse liturgične knjige. Drugi narodi se jih niso upali posnemati, ker so se bali, kaj bi duhovniki in verniki rekli, da se je Cerkev šele po 18. stoletjih odločila za raziskovanje izvirne Gospodove molitve.

Ker bi pa za nas bilo lepo, da pričnemo prav moliti, to kar nas je Jezus hotel naučiti, in ker o tem tudi pri nas že dolgo razpravljajo vsi izdajatelji Svetega pisma, bo dovolj, da najprej predstavimo popravljeno besedilo Očenaša (po Mateju 6, 9-13), in mu dodamo kratko razlago.

»Oče naš nebeški,
ki si naš Posvečevalec,
zakraljuj v naših srcih.
Zgodi se tvoja volja kakor v nebesih tako na zemlji.
Nahrani nas z duhovno hrano,
in odpusti nam zlo povzročeno z našimi javnimi grehi,
kakor tudi mi odpuščamo tem, ki nas zasebno žalijo.
In ne pusti nas životariti v preizkušnjah,
temveč reši nas hudega«.

Čudno je, da nikjer ne molimo Očenaša, ki ga je predložil sv. Luka v 11. pogl. v. 2-4 svojega evangelija, najbrž zato, ker si je "drznil" približati zahodni miselnosti Matejeve semitske izraze, ki jim nekateri teologi pripisujejo magično moč. Zato Lukovo kritično obnovljeno besedilo tukaj podajamo za primerjavo.

»Oče,

tvoj Sveti Duh naj pride na nas in nas posveti!
Zagospoduj v naših srcih!
Daj nam dovolj duhovne hrane,
in odpusti nam naše javne pregrehe,
saj že odpuščamo vsem, ki so nam dolžni zadostiti.
In ne puščaj nas bivati v preizkušnjah«.

Namesto »Oče naš, ki si v nebesih«, pojemo v cerkvi očenaš, kjer se elegantno prevaja: »Oče naš nebeški«.

V drugi vrstici se po navadi prevaja dobesedno: »posvečeno bodi tvoje ime«, kar je semitski način izražanja* in to v prvotnem pomenu teh besed, ki jih evangelist Luka dobro po naše izraža, kakor je razvidno iz kritičnih izdaj Nove Zaveze in iz spisov Gregorija iz Nise** in sv. Maksima***. Matejeve besede navajamo po njihovih drugih hebrejskih pomenih.

*Glej n. pr. Janez Zupet, *Nekaj misli o težavah in zagatah pri prevajanju Svetega pisma*, "Novi Glas" 18(2012-9. feb.) str. 4 in 9.

**Gregorij iz Nise, *O Očenašu* (PG 44,1157).

***Maksim, *Razlaga Mateja 6,10* (PÌ 90,840).

Dokler smo pričakovali božje "kraljestvo", so nam nekateri slabo poučeni ljudje očitali, da si želimo papeževe ali vatikanske oblasti pri nas. Učeni jezuit Max Zervick* nas opozarja, da "basileia" pomeni gospostvo kralja ali njegovo kraljevanje. Zato v tretji vrstici prosimo Boga, da bi se njegovo kraljevanje povsod razširilo. Kakor zatrjuje sam Jezus, njegovo »kraljestvo ni od tega sveta« (Jn 18,36), ampak »je noter v nas«, kakor beležijo Luka 17,21 v izvirnem grškem besedilu, latinski prevod v Vulgati, in španske izdaje Svetega pisma, med tem ko izdaje v drugih jezikih raje navajajo, da je božje kraljestvo »med nami«. Za umevanje božjega kraljevanja »v nas«, v naših srcih, glej razlago sv. Gregorija iz Nise v našem brevirju na soboto 12. navadnega tedna**. Po domače bi to vrstico lahko tako prevedli: »Zakraljuj v naših srcih.«

*Max Zerwick, *Analysis philologica Novi testamenti graeci*, k Mt 6,10.

**Gregorij iz Nise, *6. pridiga o blagih* (PG 44,1270-1271).

Jezus je dobro vedel, da ga nekateri iščejo samo zato, »ker so jedli kruh in se nasitili« (Jn 6,26). Z istim namenom so nekateri popravljali tudi besedilo Očenaša, da bi Jezusu pripisali skrb za vsakdanji kruh. Toda Jezus je svojim učencem

priporočil, da naj prosijo nebeškega Očeta za kruh epiousion (Lk 11,3), življenja super, za kruh resničnega življenja (prim. Mt 6,11). "Ousia" v grščini namreč nima samo filozofskega pomena bistvenosti, ampak tudi resničnosti, ali življenja, kakor to lahko razvidimo tudi iz Doklerjevega *Grško-slovenskega slovarja*. Tako Jezus uči (Mt 4,4): »Človek naj ne živi samo od kruha, ampak od vsake besede, ki prihaja iz Božjih ust« (prim. 5 Mz 8,3). Seveda, ko niso verniki več hoteli prinašati vsakdanjega kruha menihom puščavnikom in so ti začeli uvajati razvado prejetanja obhajila enkrat na leto, ali celo enkrat vsaki dve leti*, so rimski specialisti za liturgijo iz Lukovega Očenaša odstranili vsako sled o kruhu življenja, češ da je evangelist morda hotel namesto 'epiousion' napisati 'epi ten ousan' seveda 'hemeran', to je 'kruh potreben za en dan', tako da je po njihovem mnenju Jezus zajecjal: »Daj nam kruha vsak dan, dan na dan«. Tako smo lahko postali priče 1500-letne razdvojenosti med rimskimi biblicisti in strokovnjaki za liturgijo: prvi so namreč trdovratno ohranjevali izraz 'supersubstantialis' v latinskem prevodu Matejevega evangelija, kakor je to razvidno iz Vulgate, ki jo je papež Klement "popravljal" leta 1592**, in iz modernih kritičnih izdaj Nove zaveze; v izvirnem grškem besedilu so tudi pri Luku ohranili temeljni izraz 'epiousion'; drugi so pa pri Luku v latinski Očenaš uvedli pridevnik »quotidianum«, ki so ga mirno sprejeli vsi prevajalci v tuje jezike***, z edino izjemo francoske vzhodne cerkve, ki moli dobesedno: »Donne-nous aujourd'hui notre pain substantiel«****. Lepo bi bilo, če bi v naših molitvah Očenaša znova lahko prosili Boga Očeta za duhovni kruh življenja, ne pa za vsakdanjo hrano. Ker bi pa to zahtevalo, da bi se teologi osvoboditve, ki Jezusa niso mogli dovolj prehvaliti, da se je toliko brigal tudi za hrano lačnih in krivično izžemanih ljudi, vsaj delno odpovedali svojim razlagam, predvidevam, da to še dolgo ne bo mogoče.

*Janez Krizostom, *Pridige na Pismo Hebrejcem* (PG63,13); Pseudo-Ambrozij, *De sacramentis* 5,25 (PL 16,450).

**Internet, Biblija.net, tuji jeziki.

***Glej Franc Zorell, SJ, *Lexicon graecum Novi Testamenti*, Parisiis 1931, stolp. 490.

****Internet, Notre Père, Wikipedia.